

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Regândirea educației – investiții în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune

COM(2012) 669 final

(2013/C 327/12)

Raportor: **dl Mário SOARES**

Coraportor: **dl Pavel TRANTINA**

La 20 noiembrie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Regândirea educației – investiții în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune

COM(2012) 669 final.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 26 iunie 2013.

În cea de-a 491-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 iulie 2013 (ședința din 10 iulie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 154 de voturi pentru și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 În general, CESE sprijină inițiativa Comisiei, în special eforturile sale de combatere a șomajului în rândul tinerilor, deși consideră că titlul ambițios al comunicării, „Regândirea educației”, nu este reflectat și de conținutul său.

1.2 Actuala criză economică și socială condiționează deciziile bugetare ale țărilor Uniunii Europene, în special ale celor în care se aplică programe de ajustare bugetară, situație cu atât mai gravă cu cât însuși bugetul Uniunii este afectat de reduceri. CESE avertizează că, din cauza actualelor reduceri ale bugetului pentru educație, există riscul ca inițiative și propuneri considerate drept necesare să devină niște simple declarații de intenție.

1.3 Conștient de faptul că există într-adevăr deficiențe considerabile în cadrul sistemelor educaționale, care se cer remediate, așa cum trebuie îmbunătățită și legătura dintre școală și câmpul muncii, CESE formulează următoarele recomandări:

La nivelul instituțiilor europene:

1.3.1 revizuirea mecanismelor de culegere, prezentare și interpretare a datelor privind educația și formarea, astfel încât acestea să fie transparente și comparabile;

1.3.2 revizuirea actualelor procese educaționale europene și a diferitelor instrumente deja existente, în special a standardelor și orientările europene în domeniul asigurării calității (ESGQA);

1.3.3 implementarea măsurilor propuse și încorporarea lor în alte inițiative care urmăresc integrarea tinerilor pe piața forței de

muncă, în special Planul de acțiune „Tineretul în mișcare” pentru ocuparea forței de muncă și promovarea antreprenoriatului;

1.3.4 garantarea faptului că viitorul buget al Uniunii prevede fondurile necesare pentru întregul program, în special pentru recent adoptata inițiativă privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor.

La nivelul statelor membre:

1.3.5 revizuirea și/sau actualizarea, într-un mod progresist, a politicilor privind ocuparea forței de muncă și serviciile publice de calitate, cu convingerea că, pentru a atinge pe deplin obiectivele care revin educației, investițiile în acest sector trebuie să fie însoțite de politici de ocupare a forței de muncă, sociale și economice de sprijinire a creșterii economice durabile și a bunăstării, garantându-se implicarea deplină în acest proces a partenerilor sociali și a celorlalte organizații ale societății civile;

1.3.6 stimularea integrării în politici și în programele de învățământ a dobândirii de competențe antreprenoriale; dincolo de ceea ce se învață în școală, acestea ar putea fi completate, dacă este cazul, prin formarea la locul de muncă și prin promovarea participării întreprinderilor la inițiativele susținute de școli;

1.3.7 favorizarea integrării în cadrul școlii a sistemelor de formare profesională în alternanță, care combină învățarea în sala de clasă cu dobândirea de experiență la locul de muncă, sensibilizând autoritățile din domeniul educației și întreprinderile cu privire la importanța acestor inițiative;

1.3.8 revizuirea urgentă a legăturii dintre educația și formarea profesională și piața forței de muncă, pentru a se înțelege mai bine care sunt posibilele deficiențe și pentru a se organiza un sistem de formare profesională care să răspundă cu adevărat necesităților acestei piețe;

1.3.9 garantarea, pentru toți, a condițiilor necesare pentru o învățare continuă și pentru îmbunătățirea formării de care dispun (perfecționare și recalificare profesională), respectându-se așa cum se cuvine dreptul la o formare de calitate pe tot parcursul vieții;

1.3.10 recunoașterea și valorificarea, în mod creativ și inovator, a învățării non-formale, asigurându-se o mai bună vizibilitate a competențelor dobândite în afara sistemului formal, încurajând complementaritatea dintre învățarea formală și cea non-formală și promovând totodată egalitatea de șanse;

1.3.11 adoptarea de norme și principii comune, care să permită definirea criteriilor de calitate a sistemelor care vor asigura recunoașterea și validarea formelor de învățare non-formală;

1.3.12 investirea resurselor în formare și în angajarea unor cadre didactice capabile, îmbunătățindu-le formarea academică și profesională, urmărind asigurarea egalității de gen în momentul recrutării, oferindu-le condiții de muncă, de salarizare și de carieră corespunzătoare, astfel încât profesia didactică să devină mai atractivă pentru tineri;

1.3.13 considerarea bugetelor pentru educație și formare ca modalități de a investi în viitor și ca pe o necesitate permanentă care face posibilă îndeplinirea obligației de a asigura o educație de calitate și relevantă pentru toți, evitându-se reducerile bugetare care ar putea afecta negativ această obligație;

1.3.14 la elaborarea și monitorizarea politicilor de învățământ și la depistarea eventualelor probleme trebuie să participe toate părțile interesate (printre care se numără organizațiile de tineret și cele comunitare, școlile, cadrele didactice, părinții și educatorii, întreprinderile și sindicatele), ele trebuind să fie implicate, de asemenea, și în misiunea de a-i educa, forma și integra pe tineri în societate, stabilind obiective clare, evaluări periodice și resurse suficiente pentru a asigura caracterul durabil al acestor eforturi.

La nivelul partenerilor sociali:

1.3.15 asumarea răspunderii în ceea ce privește cadrul de acțiune pentru încadrarea în muncă a tinerilor, adoptat în contextul programului lor de lucru comun pentru 2012-2014, și punerea în aplicare corespunzătoare a acestui cadru, punându-se accentul asupra legăturii dintre educație, așteptările tinerilor și necesitățile de pe piața forței de muncă și luând în considerare totodată tranziția tinerilor de la perioada școlară la viața profesională, cu obiectivul de a crește ratele de ocupare ale forței de muncă, în general.

2. Introducere

2.1 Educația ocupă adeseori un loc central în reflecțiile CESE, motiv pentru care Comitetul salută faptul că comunicarea Comisiei afirmă că „Investițiile în educație și formarea profesională (...) sunt esențiale pentru a stimula creșterea (...) și

competitivitatea”⁽¹⁾. În același timp, Comitetul împărtășește preocuparea care rezultă din document referitoare la mutațiile importante constatate la ora actuală pe piața forței de muncă, ceea ce face și mai necesară revizuirea sistemelor de învățământ, pentru a se soluționa eventualele lacune sau deficiențe detectate.

2.2 CESE a contribuit la recunoașterea educației ca drept fundamental al omului prin numeroasele sale avize pe această temă⁽²⁾, în care afirmă că obiectivul central al educației trebuie să rămână în continuare acela de a forma cetățeni liberi, înzestrați cu spirit critic, autonomi și capabili să contribuie la dezvoltarea societății în care trăiesc și conștienți de faptul că împărtășesc anumite valori și o anumită cultură.

2.3 Comitetul este convins că, în cadrul formării profesorilor, trebuie să se acorde atenție competențelor moderne în materie de comunicare, cu ajutorul cărora viața școlară ar putea deveni mai relevantă și mai interesantă⁽³⁾.

2.4 CESE este de acord cu necesitatea urgentă de a identifica răspunsuri politice coerente și transversale la anumite probleme fundamentale, și anume persistența unei rate ridicate de părăsire timpurie a școlii în Europa, participarea redusă a lucrătorilor la învățarea pe tot parcursul vieții, milioanele de femei și bărbați care încă prezintă un nivel scăzut de școlarizare, competențele insuficiente ale tinerilor de 15 ani în ceea ce privește citirea, precum și șomajul masiv în rândul tinerilor din anumite țări ale UE.

2.5 Cu toate acestea, CESE se teme ca valoarea inițiativelor propuse în cadrul comunicării să nu sufere de pe urma confruntării cu realitatea țărilor europene afectate de criză. Reducerile bugetare, în special ale resurselor destinate educației și formării, riscă să compromită corectarea inegalităților de bază și promovarea unei educații de calitate pentru toți⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁾ JO C 161, 6.6.2013, p. 67-72; JO C 161, 6.5.2013, p. 27-34; JO C 11, 15.1.2013, p. 8-15; JO C 299, 4.10.2012, p. 97; JO C 191, 29.6.2012, p. 103; JO C 76, 14.3.2013, p. 1; JO C 181, 21.6.2012, p. 154; JO C 143, 22.5.2012, p. 94; JO C 181, 21.6.2012, p. 143; JO C 68, 6.3.2012, p. 11; JO C 318, 29.10.2011, p. 50; JO C 68, 6.3.2012, p. 1; JO C 318, 29.10.2011, p. 142; JO C 318, 29.10.2011, p. 1; JO C 132, 3.5.2011, p. 55; JO C 21, 21.1.2011, p. 66; JO C 255, 22.09.2010, p. 81; JO C 318, 23.12.2009, p. 113; JO C 128, 18.5.2010, p. 10; JO C 224, 30.8.2008, p. 100; JO C 204, 9.8.2008, p. 95; JO C 151, 17.6.2008, p. 45; JO C 218, 11.9.2009, p. 85; JO C 151, 17.6.2008, p. 41

⁽³⁾ *Survey of Schools: ICT in Education* (<https://ec.europa.eu/digital-agenda/node/51275>).

⁽⁴⁾ Raportul de însoțire al inițiativei „Educație pentru toți” a UNESCO, din 2012, pe lângă faptul că denunță slabe progrese în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor acestui program, conchide că, pentru a se putea prezenta cetățenilor rezultate pozitive, sistemele de învățământ trebuie să se poată baza pe fonduri suficiente și durabile. De altfel, OCDE a semnalat în declarațiile sale recente că o educație publică centrată pe calitate și pe egalitate este metoda optimă pentru ca guvernele să poată economisi bani și, totodată, să facă chiar și investiții de succes, cu condiția de a implica comunitățile și persoanele cele mai favorizate. Numai astfel se poate vorbi de un sistem educațional de calitate. Conferința Education International-OCDE pe tema „Quality and dialogue key to public education” (Calitatea și dialogul sunt esențiale pentru învățământul public) – 4 februarie 2013.

2.6 Deși răspunderea în materie de educație este de competența statelor membre, Uniunea Europeană are și ea un rol important de jucat, fie prin intermediul metodei deschise de coordonare între diferiții miniștri ai educației, fie prin mecanisme de culegere de date la nivel european sau prin diferitele inițiative educaționale europene cum ar fi procesele de la Bologna și de la Copenhaga, Comunicatul de la Bruges, Sistemul european de credite transferabile (ECTS), Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET), Cadrul european al calificărilor (CEC) și standardele și orientările europene în domeniul asigurării calității (ESGQA) ⁽⁵⁾.

2.7 Preocuparea exprimată de numeroase sectoare ale societății civile în legătură cu faptul că competențele actuale ale tinerilor nu sunt corelate cu necesitățile întreprinderilor, precum și cu tranziția anevoioasă de la școală la un loc de muncă sau de la șomaj la încadrarea în câmpul muncii este pertinentă și se cere soluționată. De aceea CESE salută în mod deosebit decizia Comisiei Europene de a consolida partajarea între sistemul de învățământ și întreprinderi a responsabilității de a promova inițiative și acțiuni comune care să faciliteze tranziția de la școală la activitatea profesională, de a reduce obstacolele din calea mobilității pe teritoriul UE, de a îmbunătăți funcționarea pieței forței de muncă și de a garanta egalitatea de șanse. CESE îndeamnă Comisia și statele membre să facă progrese în această direcție, conservând modelul social european și consolidând coeziunea socială.

2.8 CESE salută noul cadru de acțiune pentru încadrarea în muncă a tinerilor, elaborat de partenerii sociali, considerându-l una din componentele esențiale ale programului lor de lucru comun pentru 2012-2014, prezentat pentru prima dată cu ocazia Reuniunii sociale tripartite la nivel înalt de la 14 martie 2013.

3. Observații generale

3.1 Comitetul salută atenția deosebită pe care Comisia o acordă combaterii șomajului în rândul tinerilor, în cadrul a patru domenii-cheie: o educație și formare profesională de înaltă calitate, includerea unei formări cu caracter practic bazată pe formarea la locul de muncă, introducerea de programe de ucenicie și de modele de formare profesională în alternanță și consolidarea parteneriatelor, astfel încât să se poată atinge un obiectiv comun.

3.2 Titlul comunicării sugerează o ambiție care nu se regăsește în conținut, probabil deoarece Comisia a intenționat să-și axeze reflecția asupra unui singur obiectiv. Cu toate acestea, CESE consideră că s-ar fi putut merge mai departe, abordându-se aspecte sau provocări urgente, precum actuala situație demografică din Europa, chestiunea energetică și migrațiile, care necesită răspunsuri mult mai complexe. În

mod similar, pe viitor va trebui să se țină seama și de alte procese de reflecție în domeniu, cum ar fi studiile prezentate recent de ONU și de UNESCO ⁽⁶⁾.

3.3 În ceea ce privește propunerea Comisiei, CESE atrage atenția asupra pericolului ca educația să fie văzută ca un simplu instrument pentru dezvoltarea competențelor orientate exclusiv către piața forței de muncă și pentru creșterea capacității de inserție profesională ⁽⁷⁾. CESE își reafirmă convingerea că această capacitate nu depinde numai de dobândirea de competențe de bază și de experiență practică, ci și de calități și atitudini precum cetățenia activă, dezvoltarea personală și starea de bine. Astfel, deși capacitatea de inserție profesională poate fi considerată un obiectiv de dezvoltat în cadrul reevaluării educației, ea nu trebuie interpretată într-un sens prea strict.

3.4 CESE reamintește că, pentru a-și putea atinge pe deplin obiectivele, trebuie ca investițiile în sectorul educației să fie însoțite de politici de ocupare a forței de muncă și de politici sociale și economice care să favorizeze dezvoltarea durabilă și bunăstarea. CESE recomandase deja UE și statelor membre ca, în special în contextul crizei, să finalizeze revizuirea și/sau actualizarea – într-un mod progresist – a politicilor privind ocuparea forței de muncă și serviciile publice de calitate, să se acorde o mai mare atenție grupurilor specifice (copii, persoane cu nevoi speciale, migranți etc.) și să se integreze în toate aceste politici perspectiva de gen și participarea deplină a societății civile organizate ⁽⁸⁾.

3.5 Odată recunoscut faptul că există o anumită necorelare între competențele care se caută pe piața forței de muncă la ora actuală și cele de care dispun tinerii în general, devine și mai urgentă crearea de legături între lumea școlii și câmpul muncii, astfel încât să se elimine această neconcordanță, chiar dacă se recunoaște în același timp că perioadele dedicate educației și cele consacrate muncii nu sunt aceleași și nici nu ar putea fi.

3.6 CESE salută recenta decizie a Consiliului privind lansarea unei „garanții pentru tineret”, al cărei obiectiv este de a se asigura pentru toți tinerii cu vârsta de până la 25 de ani posibilitatea de a beneficia de o ofertă corespunzătoare de loc de muncă sau de o ofertă de continuare a educației sau de stagiu profesional în cele patru luni imediat următoare încheierii studiilor sau intrării în șomaj.

⁽⁶⁾ Doisprezece experți internaționali în domeniul educației au inițiat la sediul UNESCO (Paris, 12-14 februarie 2013) o revizuire critică a celor mai importante rapoarte cu privire la educație produse de această organizație în secolul XX – Raportul „A învăța să fii”, de Edgar Faure (1972) și raportul lui Jacques Delors, „În educație se ascunde o comoară” (1996) – în lumina celor mai recente și profunde modificări sociale. www.unesco.org

⁽⁷⁾ Expresiile „capacitate de inserție profesională” și „creare de locuri de muncă” nu înseamnă același lucru și nici nu reprezintă același concept. În timp ce crearea de locuri de muncă reprezintă un fenomen complex, cu partajarea răspunderii între stat, angajatori și muncitori, ceea ce face necesar dialogul social, precum și negocierea, „capacitatea de inserție profesională” pare să țină aproape exclusiv de răspunderea individuală a celui care caută un loc de muncă.

⁽⁸⁾ JO C 18, 19.1.2011, p. 18.

⁽⁵⁾ Cu excepția CEC, toate acronimele se referă la denumirile din limba engleză.

3.7 Cu toate acestea, CESE atrage atenția asupra faptului că nivelurile actuale ale șomajului nu-i afectează numai pe tineri, ci și pe lucrătorii în vârstă. De aceea, ar fi oportun să se valorifice cunoștințele acestor lucrători, nu numai pentru a-i ajuta pe tineri să se integreze pe piața forței de muncă, ci și pentru a le transmite cunoștințe care decurg dintr-o diversitate de experiențe.

3.8 Comitetul regretă că în această comunicare, Comisia a ratat ocazia de a recunoaște rolul pe care îl poate juca educația non-formală, care este complementară educației formale, și atrage atenția asupra indemnului lansat de participanții la simpozionul de la Strasbourg în sensul angajării unui proces comun pe termen lung și mediu în vederea recunoașterii educației non-formale în Europa ⁽⁹⁾.

4. Observații specifice

4.1 Competențe de bază și transversale

4.1.1 CESE este de acord cu Comisia în ceea ce privește faptul că „Eforturile trebuie să se concentreze pe dezvoltarea competențelor transversale (...), în special a competențelor antreprenoriale”, dar consideră că primul pas trebuie să fie dobândirea competențelor fundamentale sau de bază de către toată lumea. De asemenea, este de acord că învățarea limbilor străine trebuie să beneficieze în continuare de o atenție deosebită. De fapt, unui tânăr care a dobândit competențe de bază și transversale solide (mai ales capacitatea de a lucra în echipă, cunoașterea mai multor limbi, capacitatea de a utiliza instrumentele informatice, cea de a-și putea forma o opinie și de a o exprima, participarea la luarea de decizii etc.) nu îi va veni greu să se integreze pe piața forței de muncă și să aibă succes în mediul antreprenorial.

4.1.2 „Competențele antreprenoriale” reprezintă în mod cert un element important, cu condiția să nu aibă drept unic obiectiv crearea de întreprinderi. Nu se poate reuși nimic în viață fără o atitudine de „întreprinzător”, mai ales în momente dificile ca cele actuale. Din acest motiv, integrarea acestor competențe în politicile și programele de învățământ este, într-adevăr, binevenită.

4.1.3 Pentru a crea un spirit antreprenorial, dincolo de problemele legate de curriculum, ar putea fi importantă posibilitatea formării la locul de muncă sau în cadrul unei organizații, precum și încurajarea participării întreprinderilor și a organizațiilor la inițiativele promovate de către școli. Comisia și statele membre ar trebui să precizeze în mod mai transparent ce înseamnă un acces echitabil la un învățământ corespunzător și la programele de pregătire pentru dobândirea deprinderilor necesare pentru viață și să instituie un ansamblu coerent de indicatori pentru a realiza comparații la diferite niveluri și pentru a evalua rezultatele, cu participarea partenerilor de dialog social și a societății civile.

⁽⁹⁾ Simpozionul, care a avut loc în perioada 14-16 noiembrie 2011, a fost co-organizat de către Comisia Europeană, Consiliul Europei și câteva organizații de tineret, cum ar fi Forumul European al Tineretului, organizația germană *YiA NA Jugend für Europa* și *SALTO Training and Cooperation resource Center*. (http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Youth_Work/Policy/STATEMENT_Symposium_participants_160312.pdf).

4.1.4 Cu toate acestea, CESE este de părere că potențialul spiritului antreprenorial nu va fi valorificat pe deplin decât dacă el este însoțit de un spirit de colaborare în echipă, pe care educația ar trebui să-l încurajeze, de asemenea, în rândul copiilor și al tinerilor.

4.1.5 Cunoștințele în domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STIM) ⁽¹⁰⁾ trebuie să se bucure în continuare de o atenție deosebită din partea sistemelor de învățământ deoarece continuă să ocupe un loc central într-o societate dominată de tehnologii și de dezvoltarea tehnologică, dar și pentru că cererea de lucrători înalt calificați, dispunând de un nivel ridicat de cunoștințe științifice va continua să crească ⁽¹¹⁾. Este însă important ca aceste teme să fie tratate într-un mod mai accesibil și mai creativ și, prin urmare, și mai atrăgător ⁽¹²⁾, ceea ce facilitează totodată și asigurarea pe scară tot mai mare a unui echilibru de gen mai bun.

4.1.6 În document nu se menționează efectele crizei și ale politicilor de austeritate bugetară asupra științei, cercetării și a actorilor din domeniu (cercetători, personal academic, universități) și nici exodul de creiere care se constată la ora actuală în diferite țări ale UE. În diferite avize ⁽¹³⁾, CESE și-a exprimat poziția în ceea ce privește importanța progreselor către realizarea Spațiului European de Cercetare, afirmând că libera circulație a cercetătorilor, a cunoștințelor științifice și a tehnologiei ar trebui să constituie cea de-a „cincea libertate” din cadrul pieței unice.

4.2 Competențele profesionale

4.2.1 CESE împărtășește îngrijorarea exprimată de Comisie cu privire la faptul că educația nu este corelată cu piața forței de muncă. Este adevărat că un sistem educațional deconectat de piața forței de muncă poate avea drept consecință dobândirea unor competențe incomplete, ba chiar și șomajul ⁽¹⁴⁾. CESE admite că trebuie să se acorde o mai mare atenție revizuirii educației și formării profesionale și să se înțeleagă mai bine raporturile dintre activitățile de formare și piața forței de muncă, astfel încât cele dintâi să răspundă cu adevărat la necesitățile celei din urmă, și subliniază importanța participării partenerilor sociali și a societății civile la o formare profesională care să fie relevantă pentru piața forței de muncă ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Acronimul corespondent în limba engleză este STEM - *science, technology, engineering and maths*.

⁽¹¹⁾ Potrivit Cedefop, este posibil ca cererea de persoane înalt calificate să crească cu 16 milioane până în 2020, iar cea de persoane cu calificare medie cu 3,5 milioane, în timp ce cererea de persoane slab calificate ar putea scădea cu 12 milioane.

⁽¹²⁾ O serie de proiecte desfășurate în diverse state membre au demonstrat că predarea matematicii se poate face într-un mod mai atractiv.

⁽¹³⁾ JO C 95, 23.4.2003, p. 8; JO C 218, 11.9.2009, p. 8; JO C 306, 16.12.2009, p. 13; JO C 132, 3.5.2011, p. 39; JO C 318, 29.10.2011, p. 121; JO C 181, 21.6.2012, p. 111; JO C 299, 4.10.2012, p. 72; JO C 229, 31.7.2012, p. 60; JO C 44, 15.2.2013, p. 88; JO C 76, 14.3.2013, p. 43; JO C 76, 14.3.2013, p. 31.

⁽¹⁴⁾ Recomandarea revizuită a UNESCO privind educația tehnologică și formarea profesională semnaleză că, având în vedere dezvoltarea științifică, tehnologică și socioeconomică masivă, în curs de desfășurare sau preconizată, care caracterizează perioada actuală, și în special globalizarea și revoluția în domeniul TIC, educația tehnologică și cea profesională trebuie să fie componente esențiale ale procesului educativ din toate țările (UNESCO, 2001).

⁽¹⁵⁾ Memorandum privind cooperarea în domeniul educației și formării profesionale în Europa, Berlin, 10 și 11 decembrie 2012.

4.2.2 Formarea și certificarea competențelor din domeniul TIC au o uriașă relevanță pentru piața forței de muncă, motiv pentru care trebuie să se investească în programe adecvate, care să garanteze dobândirea acestor competențe, la nivelul învățământului profesional și superior, în special în ceea ce privește tinerele femei. CESE sprijină propunerea privind o marcă de calitate europeană pentru industria, formarea și certificarea din domeniul TIC.

4.2.3 CESE reafirmă dreptul tuturor persoanelor de a poseda un ansamblu de cunoștințe și competențe care să le permită să se integreze pe deplin în viața profesională și socială. Dreptul la o formare profesională nu trebuie recunoscut numai tinerilor care se pregătesc să intre în viața activă, ci și tuturor lucrătorilor, astfel încât aceștia să-și poată actualiza în permanență cunoștințele și să facă față provocărilor generate de mutațiile actuale. Capacitatea de inserție profesională nu se referă numai la tineri.

4.2.4 Formarea la locul de muncă și, în special, sistemele de formare profesională în alternanță, care combină învățământul într-o sală de clasă cu experiența de la locul de muncă, pot juca un rol important în cadrul mutațiilor necesare pentru crearea de locuri de muncă⁽¹⁶⁾, însă ele trebuie să facă parte din sistemul educațional, ceea ce necesită clarificarea rolului diferiților actori. Sensibilizarea școlilor și a întreprinderilor în raport cu acest mod de învățare capătă astfel o importanță vitală⁽¹⁷⁾.

4.3 Stimularea învățării deschise și flexibile

4.3.1 Recunoașterea faptului că paradigmele evoluează mai rapid ca oricând (trecerea de la o societate industrială la una bazată pe cunoaștere și, dincolo de ea, la o societate care funcționează în rețea) ne obligă să adoptăm o abordare mai creativă și mai inovatoare, care să creeze legături între diferite domenii ale vieții și diferite activități, recunoscând și punând în valoare succesele obținute, construind punți între cultură, învățământul general, cel profesional și piața forței de muncă, promovând complementaritatea dintre învățarea formală și cea non-formală, precum și egalitatea de șanse.

4.3.2 Stimularea dobândirii de cunoștințe are un sens, cu condiția de a asigura pentru fiecare persoană condițiile necesare în acest scop, fără ca această sarcină să depindă exclusiv de eforturile pe care fiecare poate și trebuie să le facă. În caz contrar, grupurile care sunt deja cele mai defavorizate sau mai marginalizate vor continua să fie victimele unei segregări colective. De aceea, CESE constată cu tot mai mare îngrijorare că participarea la programele de învățare pentru adulți este extrem de deficitară: potrivit Comisiei, participarea medie a adulților din UE la învățarea pe tot parcursul vieții este de 8,9 %, atingând abia 5 % în 7 state membre.

⁽¹⁶⁾ Comunicarea menționează următoarele sectoare cu potențial de creștere: tehnologiile informației și comunicării (TIC), sănătatea, tehnologiile cu emisii scăzute de carbon, serviciile pentru persoane și întreprinderi, economia maritimă și sectoarele ecologice, precum și cele care necesită mână de lucru mai calificată ca urmare a transformărilor pe care le înregistrează.

⁽¹⁷⁾ Experiența sistemului de formare profesională în alternanță din Austria este un exemplu de bună practică care ar merita o analiză atentă a condițiilor necesare pentru buna sa funcționare, precum și a rezultatelor obținute între timp.

4.3.3 Trebuie îmbunătățite procedurile, actualmente mult prea formale, de recunoaștere a cunoștințelor dobândite în afara școlii (educație non-formală), însă la fel de necesară este și sublinierea faptului că deciziile trebuie să rezulte din concertarea cu partenerii sociali interesați și cu alte organizații ale societății civile și că statul este cel care trebuie să garanteze calitatea acestei recunoașteri. Procedurile de recunoaștere pot contribui în mod mai eficient la creșterea vizibilității beneficiilor aduse de educația non-formală, în special în rândul partenerilor sociali. De asemenea, este important să se pună la dispoziție informații cât mai cuprinzătoare și mai accesibile cu privire la modalitățile de recunoaștere și validare ale competențelor, pentru a se garanta că sunt în beneficiul tuturor.

4.3.4 Într-o perioadă în care se înregistrează niveluri înalte ale șomajului, îndeosebi în rândul tinerilor, necesitatea de a regândi dobândirea de competențe dintr-o perspectivă mai deschisă și mai flexibilă constituie o provocare fundamentală, pe termen mediu și lung, pentru Europa. Răspunsul la aceste provocări presupune pentru statele membre, printre alte aspecte:

- a) garantarea, pentru toți, a condițiilor necesare pentru o învățare continuă, care să permită sporirea competențelor și accesul la locuri de muncă mai calificate, îndeplinind astfel obiectivul de „creștere favorabilă incluziunii” al Strategiei Europa 2020;
- b) să se garanteze tinerilor posibilitatea de a beneficia de asistența unor specialiști în orientare profesională;
- c) îmbunătățirea, prin intermediul unor inițiative concrete, inovatoare și creative, stabilite de comun acord în cadrul dialogului social, a formării (perfecționare și recalificare) celor care se află deja pe piața forței de muncă sau speră să facă parte din ea, dar al căror nivel de calificare școlară sau extrașcolară este insuficient. În cadrul acestor inițiative, este important să se țină seama de vârsta, experiența și de cunoștințele lucrătorilor respectivi;
- d) consacrarea dreptului individual la formare certificată de calitate, stabilindu-se un număr de ore de formare pe an pentru toți lucrătorii, indiferent de nivelul lor de calificare sau de tipul de contract de care dispun;
- e) încurajarea, la nivelul întreprinderilor, a elaborării în comun de către lucrători și angajatori a unor planuri de dezvoltare a competențelor individuale, luând în considerare situația întreprinderilor, în special a IMM-urilor, respectându-se astfel acordul încheiat la nivel european între lucrători și angajatori;
- f) sprijinirea inițiativelor menite să facă mai vizibile competențele dobândite în afara sistemului formal, să consolideze recunoașterea învățării non-formale și să-i asigure calitatea.

4.3.5 Comitetul sprijină intenția Comisiei de a crea un spațiu european pentru competențe și calificări, care să permită o mai mare convergență și transparență în ceea ce privește recunoașterea competențelor și a calificărilor pe teritoriul UE.

4.4 Sprijinirea profesorilor și a educatorilor europeni

4.4.1 După cum afirmă și comunicarea, CESE recunoaște rolul esențial al profesorilor și al educatorilor în ceea ce privește îmbunătățirea formelor de învățare și stimularea copiilor și a tinerilor astfel încât să dobândească competențele necesare confruntării cu provocările globalizării. În consecință, strategia de a miza pe formarea și angajarea unor profesori și educatori de calitate este necesară și pozitivă.

4.4.2 Totuși, a spune că profesorii și educatorii de calitate pot obține rezultate substanțial mai bune nu înseamnă că activitatea lor determină, doar prin ea însăși, învățarea de către elevi sau că trebuie să se subestimeze contextul socioeconomic în care aceasta are loc.

4.4.3 Într-un context de ample și profunde mutații economice, sociale și tehnologice este urgent ca profesia de cadru didactic să fie privită ca un element-cheie pentru promovarea unei educații de înaltă calitate, capabilă să se adapteze la exigențele epocii în care trăim. În acest context, îmbunătățirea formării academice și profesionale în vederea exercitării acestei profesii, asigurarea unor condiții de remunerare și de carieră corespunzătoare și creșterea atractivității sale în rândul tinerilor devin elemente esențiale pentru a se atinge obiectivul menționat. De asemenea, este extrem de important să se asigure un mai bun echilibru de gen la recrutarea profesorilor.

4.4.4 Comitetul atrage atenția asupra faptului că la recrutarea profesorilor este de dorit să se integreze o dimensiune privind diversitatea, în special din punct de vedere al originii etnice, culturii, religiei, vârstei etc. În plus, într-un context caracterizat de liberă circulație a persoanelor și de migrație, este cu atât mai important să se consolideze competențele lingvistice și competențele de comunicare interculturală, atât în rândul copiilor și tinerilor, cât și în cel al profesorilor, astfel încât cooperarea să se îmbunătățească chiar și în situațiile în limbile materne sunt diferite. Profesorii trebuie să beneficieze de o formare corespunzătoare pentru a putea lucra cu elevii care riscă să părăsească timpuriu școala sau care se confruntă cu precaritatea, trăiesc în zone cu probleme sociale sau cu risc de excluziune. De aceea, este nevoie de profesori moderni, capabili să se integreze într-un mediu de învățare multicultural și multidimensional⁽¹⁸⁾.

4.5 Finanțarea educației

4.5.1 CESE salută angajamentul Comisiei de a acorda o mai mare atenție finanțării educației, lansând o dezbatere cu actorii cei mai relevanți cu privire la beneficiile investițiilor în sectorul

educației⁽¹⁹⁾. De asemenea, salută intenția de a analiza împreună cu partenerii sociali creșterea ofertei de formare la locul de muncă de calitate.

4.5.2 În opinia CESE, este un lucru pozitiv faptul că statele membre promovează dezbateri pe plan național cu privire la mecanismele de finanțare sustenabilă a educației și a formării. Cu toate acestea și în pofida acestei atenții, finanțarea educației și formării este în scădere, în multe state membre⁽²⁰⁾. CESE subliniază importanța participării ample și permanente a partenerilor sociali și a celorlalte organizații ale societății civile la ansamblul procesului și salută eforturile de implicare a sectorului privat în cofinanțarea sectorului educației, în special a educației și formării profesionale, dar în același timp recomandă să se stabilească criterii clare cu privire la partajarea responsabilităților între diferitele sectoare (public, privat sau de alt tip) în astfel de cazuri. Aceasta nu implică însă anularea responsabilității statului în raport cu obligațiile asumate la nivel național și internațional referitoare la garantarea unor fonduri corespunzătoare și a unei educații de calitate pentru toți⁽²¹⁾.

4.5.3 CESE reafirmă cu convingere importanța programelor ca Erasmus, Erasmus Mundus și „Tineretul în acțiune”, a căror contribuție la dezvoltarea personală a tinerilor, atât în ceea ce privește calificările, cât și competențele, a fost unanim recunoscută. De aceea, finanțarea lor se cere consolidată în contextul noului cadru financiar multianual, iar procedura de selecție a participanților trebuie îmbunătățită, astfel încât să se asigure șanse egale, echitabile și reale pentru toți; trebuie ca, prin intermediul diferitelor programe, grupurile expuse unor riscuri specifice să fie încurajate să participe la aceste inițiative și să se ofere soluții pentru depășirea obstacolelor în materie de resurse financiare sau de calificări, cu care se confruntă un mare număr de studenți și de tineri.

4.6 Parteneriate

4.6.1 CESE este de acord cu Comisia în ceea ce privește importanța unei colaborări mai strânse cu diferiții actori și grupuri sociale în materie de educație și de formare. Parteneriatele creează posibilitatea unui schimb bogat de experiențe și oferă oportunitatea de a-i include în procesul educațional pe toți cei care pot aduce și/sau actualiza competențe specifice, în special cele care se caută pe piața forței de muncă.

4.6.2 CESE subliniază importanța implicării în viața școlară a tuturor părților interesate (printre care se numără organizațiile de tineret și cele comunitare, școlile, părinții și educatorii, cadrele didactice, întreprinderile și sindicatele, autoritățile locale și regionale și alte autorități publice naționale), a stabilirii

⁽¹⁸⁾ JO C 151, 17.6.2008, p. 41; Jo C 218, 11.9.2009, P.85

⁽¹⁹⁾ UNESCO a publicat un nou studiu care analizează contribuțiile întreprinderilor și fundațiilor private la finanțarea educației, în care arată că acestea nu se ridică decât la un total de 683 milioane USD anual. Pentru a înțelege această cifră, menționăm că ea echivalează cu 0,1 % din cifra de afaceri a celor două mari întreprinderi petroliere din lume și că este egală cu costul a două avioane A380 ale Airbus. În realitate, este vorba de o contribuție minoră, în comparație cu cele 16 miliarde USD necesare anual pentru a garanta accesul tuturor copiilor la școala primară. Prezentare în cadrul Forumului de la Davos, 23 ianuarie 2013.

⁽²⁰⁾ Raportul Euydice *Funding of Education in Europe 20-2012. The Impact of the Crisis* (Finanțarea educației în Europa 20-2012. Impactul crizei) (http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/147EN.pdf).

⁽²¹⁾ Angajamentul de a garanta o educație de calitate pentru toți se regăsește în toate constituțiile naționale, iar la nivel internațional, în Declarația finală a Conferinței mondiale privind educația, UNESCO, Jomtien, 1990, și în Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, ONU, New York, 2000, la care au aderat toate țările UE.

de obiective clare, a efectuării de evaluări periodice și a existenței unor resurse suficiente pentru a asigura caracterul durabil al acestor eforturi. CESE speră ca programul Erasmus pentru toți să contribuie în mod decisiv la sprijinirea, stimularea și promovarea asociațiilor care depun eforturi în vederea asigurării calității educației și a egalității de șanse. Educația, ca urmare a caracterului său holist, este o activitate care necesită un nivel ridicat de orientare profesională, precum și un serviciu de consiliere profesională. Pe de altă parte, este de dorit să se difuzeze bunele practici din numeroase școli care, după cursuri, se transformă în centre de activități culturale, de conferință și de formare continuă și a căror ofertă se adresează diferitelor generații din cadrul populației și unor categorii sociale diferite.

4.6.3 CESE recunoaște valoarea asociațiilor de tineret pentru dinamica participării tinerilor și contribuția lor la soluționarea a

numeroase probleme cu care se confruntă tinerii. Printre acestea se numără în mod evident șomajul în rândul tinerilor, ale cărui rate extrem de ridicate sunt absolut inacceptabile. Stabilirea de parteneriate cu aceste organizații, care să permită dezvoltarea competențelor netehnice, legate de organizare, comunicare, conducere, spirit de inițiativă, cunoașterea limbilor străine sau altele, poate reprezenta o strategie pozitivă, cu condiția de a asigura simultan și resursele necesare pentru activitatea acestora ⁽²²⁾.

4.6.4 CESE sprijină ideea creării unei garanții pentru tineret în statele membre, finanțate printr-un fond specific și plasate în contextul cadrului de finanțare multianual, însă consideră că suma de 6 miliarde EUR este în mod evident insuficientă, dat fiind că o parte din ea provine din Fondul social european.

Bruxelles, 10 iulie 2013

*Președintele
Comitetului Economic și Social European*
Henri MALOSSE

⁽²²⁾ Un raport al Universității din Bath /GHK 2012 a demonstrat impactul educației formale asupra capacității de inserție profesională a tinerilor și rolul important pe care îl pot juca în acest sens organizațiile de tineret.